

2 utfordringer og muligheter

Oljeoppgang og endringskraft har bedret den økonomiske utviklingen og redusert arbeidsledigheten i regionen. Omstillingsevne og digitalisering har stått sentralt. Tidlig innsats i barnehage og skole, bedret folkehelse og større grad av selvhjulpenhet gjennom hverdagsmestring for alle aldersgrupper er fortsatt viktige satsinger for Stavanger. Områdesatsinger i bydeler med levekårsutfordringer er sentrale virkemidler i dette arbeidet. Ny klima- og miljøplan, med strenge krav til reduserte klimagassutslipp, peker i retning av en mer klimarobust og attraktiv by.

2.1 Innledning

Sysselsettingen i regionen viser en positiv utvikling, og arbeidsledigheten har i løpet av 2018 gått ned fra 3,7 % i januar til 2,8 % i desember. Befolkningen økte med 897 nye innbyggere, tilsvarende 0,7 %.

Arbeidet med nye og endrede tjenester, nye løsninger og andre måter å jobbe på – gjennom satsingen på *Leve HELE LIVET* – fortsatte i 2018. Ved å understøtte brukernes vilje og evne til å mestre egen hverdag, utnytte ny velferdsteknologi og etablere nye arbeidsmåter jobber kommunen målrettet for å redusere behovet for institusjonsplasser.

Tidlig innsats blant barn og unge har vært viktig for å sikre innbyggernes velferd og folkehelse. Tiltak for å sikre at barn og unge kommer ut av grunnskolen med gode forutsetninger for å gjennomføre videregående opplæring er høyt prioritert.

Klima- og miljøutfordringene er globale og krever samarbeid på internasjonalt nivå. Stavangers klima og miljøplan 2018-2030 som ble vedtatt i 2018 synliggjør viktige grep for et mer bærekraftig samfunn, der natur og miljø har en egenverdi. Stavanger kommune skal redusere utslippene av klimagasser med 80 % fram mot 2030, og være en fossilfri kommune innen 2040.

Kommuneplan

Kommuneplanen er kommunens overordnede strategiske styringsdokument. Kommuneplanen er sammensatt av samfunnsdelen med mål og strategier, og arealdelen med arealkart, bestemmelser og retningslinjer. Kommuneplanen har en tidshorisont på 15 år og rulleres hvert fjerde år.

Kommunene Finnøy, Rennesøy og Stavanger skal slås sammen til en ny kommune fra 1. januar 2020. I arbeidet med å utvikle den nye kommunen har det vært behov for å bygge opp et nytt, felles kunnskapsgrunnlag. Det er utarbeidet framtidsscenarioer for den nye kommunen. Disse inngår i grunnlaget for kommuneplanens samfunnsdel og andre nye Stavanger-prosjekter. En bred medvirkningsprosess med innbyggere, frivillige organisasjoner, næringsliv, politikere

og ansatte i de tre kommunene er gjennomført.

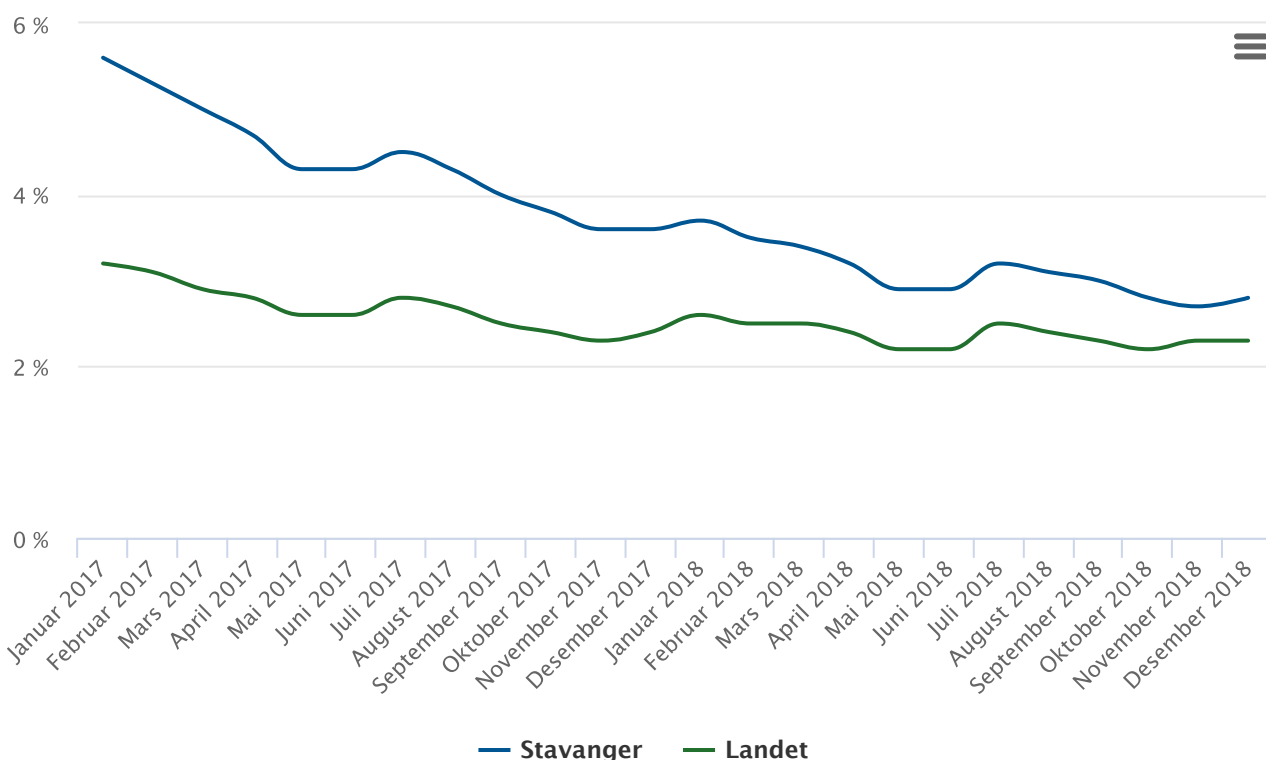
Stavanger kommune har, på oppdrag fra fellesnemnda for nye Stavanger, utarbeidet en ny samfunnsdel i kommuneplanen som er egnet til å vedtas av kommunestyret i nye Stavanger. Det er foreslått tre satsingsområder: *Gode hverdagsliv, regionmotoren og grønn spydspiss*. I tillegg er det en egen del for kommuneorganisasjonen: *Vi skaper framtiden sammen*. Kommuneplanens samfunnsdel legges ut på høring i 2019.

Arealdelen er vedtatt lagt ut på offentlig ettersyn og høring, og forutsettes vedtatt i inneværende valgperiode, tilsvarende som i Finnøy og Rennesøy. Arealdelen legger opp til en tydelig byutviklingsstrategi med oppmerksomhet på å utvikle sentrumsnære områder og bybåndet.

2.2 Sysselsetting og demografiske endringer

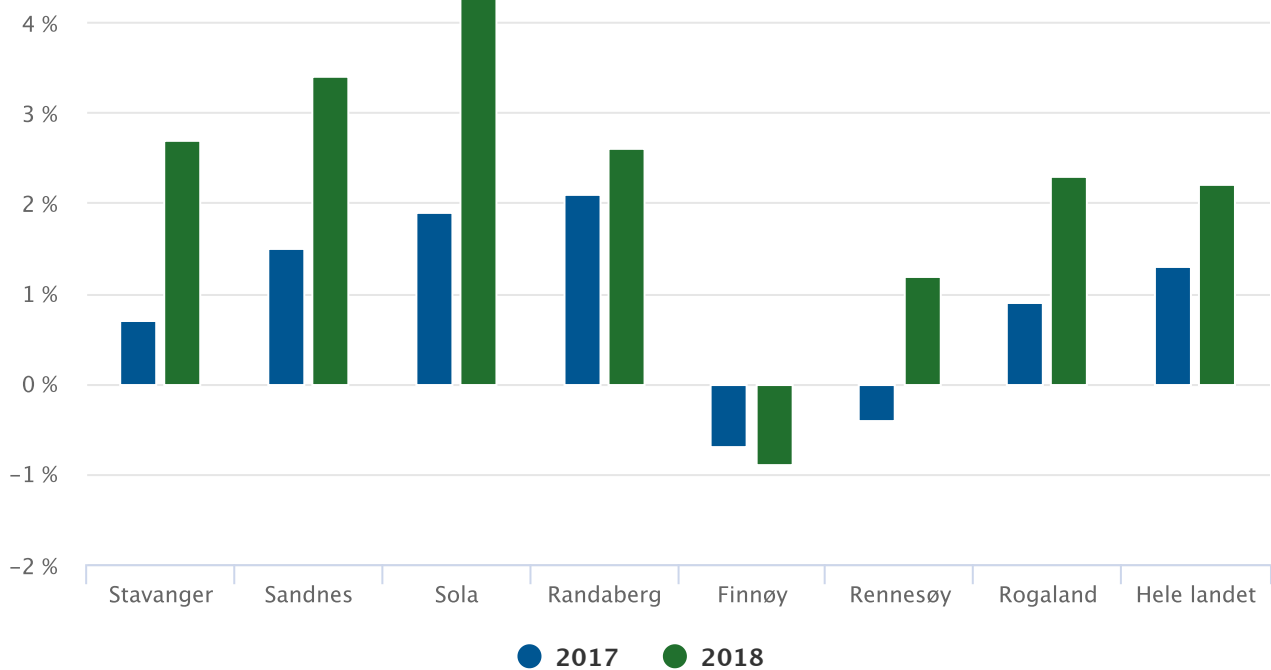
Sysselsetting

Arbeidsmarkedet i Stavanger har vist en positiv utvikling og arbeidsledigheten avtok fra 3,7 % i januar 2018 til 2,8 % ved utgangen av året. I løpet av de siste to årene er arbeidsledigheten halvert. For Rogaland var arbeidsledigheten ved utgangen av 2018 på 2,6 % og tilsvarende tall for hele landet var 2,3 %.

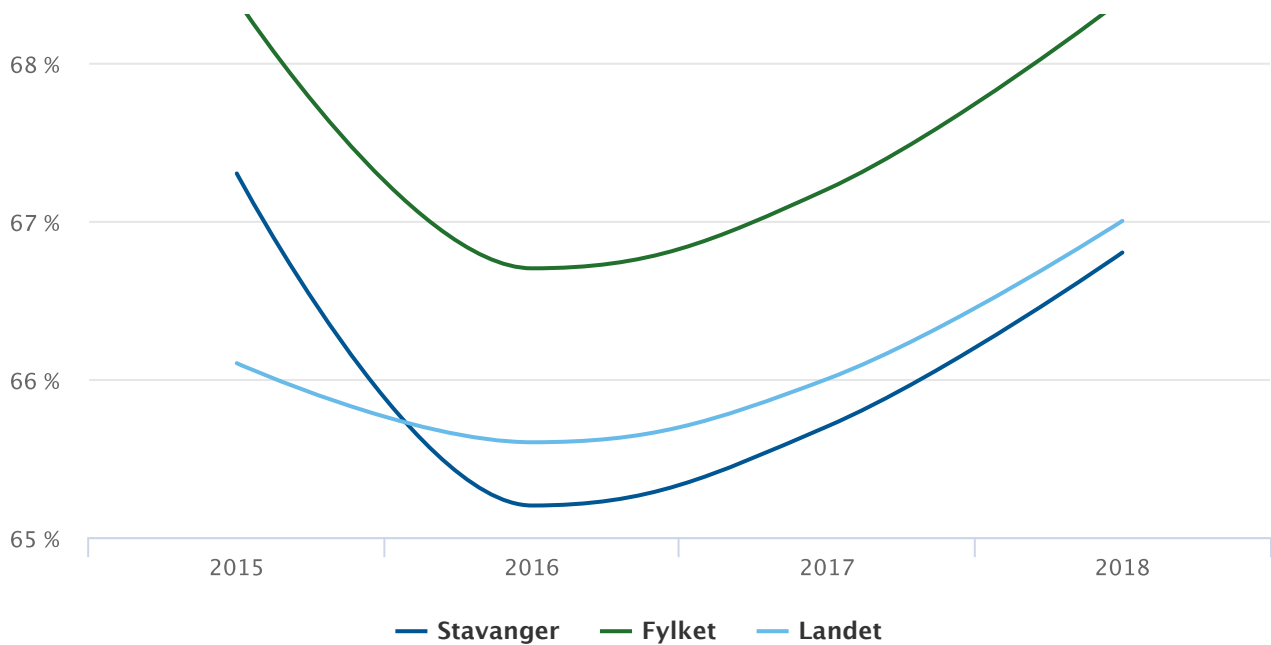
Figur 2.1 Arbeidsledighet i Stavanger og landet, 2017 og 2018. Kilde: NAV

Ved utgangen av 2018 var 68 048 sysselsatte personer bosatt i Stavanger kommune. Dette er snaut 2000 flere enn året før og utgjør en vekst på 2,7 %. Veksten i kommunene på Nord-Jæren ble sterkere enn veksten for fylket og landet. Utviklingen framkommer i figur 2.2.

Figur 2.2 Vekst i sysselsatte etter bosted 2018. Kilde: SSB

Når veksten i antall sysselsatte innbyggere ses i lys av øvrig befolkningsvekst i aktuell aldersgruppe, har sysselsettingsandelen i Stavanger økt med vel ett prosentpoeng i løpet av det siste året – på lik linje med utviklingen i Rogaland og ellers i landet. Andelen er fortsatt like under landsgjennomsnittet, i motsetning til hva den var før konjunkturedgangen slo inn for fullt i regionen i 2015 / 2016.

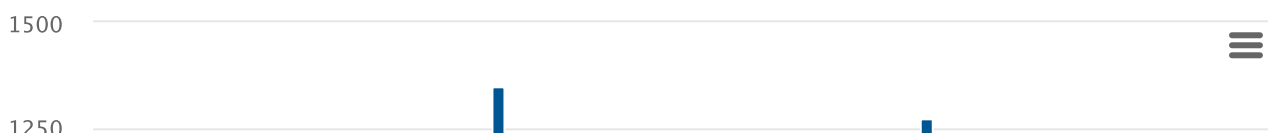
Figur 2.3 Utvikling sysselsatte (iht. bosted) i prosent av befolkningen på 15-74 år. Kilde: SSB

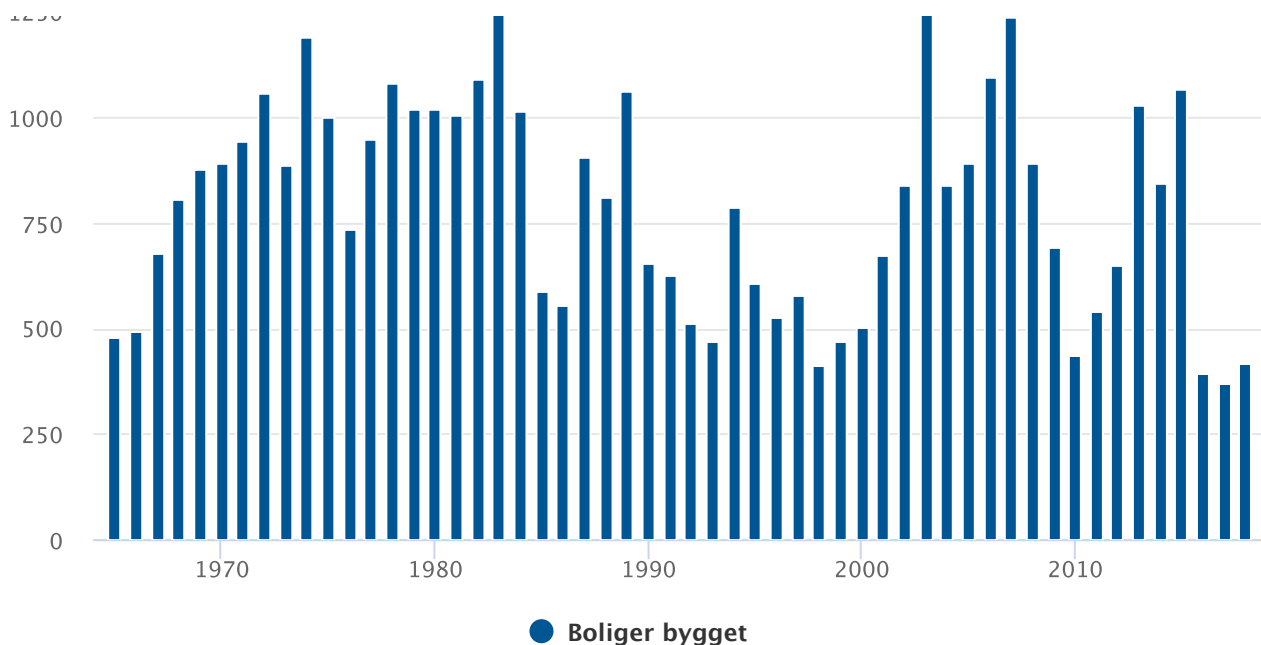
I nedgangstiden falt særlig sysselsettingsandelen for unge voksne (25-39 år) i Stavanger betydelig under nivået for Rogaland og landet for øvrig. Den er nå på vei oppover.

Sysselsettingsveksten for bosatte i Stavanger ble størst innen undervisning, helse og sosial, teknisk tjenesteyting/eiendomsdrift og personlig tjenesteyting. Varehandel, transport og lagring erfarte en negativ utvikling. Om lag 250 flere innbyggere jobber nå innen Bergverksdrift og utvinning og industri enn året før. Mer om endringer i sysselsettinger finnes i [kap 11.2 Statistikk](http://arsrapport2018.stavanger.kommune.no/11-brukerundersokelser-statistikk-og-planer/#11-2-7-samfunn) (<http://arsrapport2018.stavanger.kommune.no/11-brukerundersokelser-statistikk-og-planer/#11-2-7-samfunn>).

Boligbygging

Boligbyggingen i Stavanger økte i 2018 sammenlignet med situasjonen i 2016 og 2017, men den er fortsatt på et lavt nivå. Boligbyggingen i 2018 ble på 420 boliger, og det utgjør omlag 89 % av boligbyggeprognosen på 470 boliger.

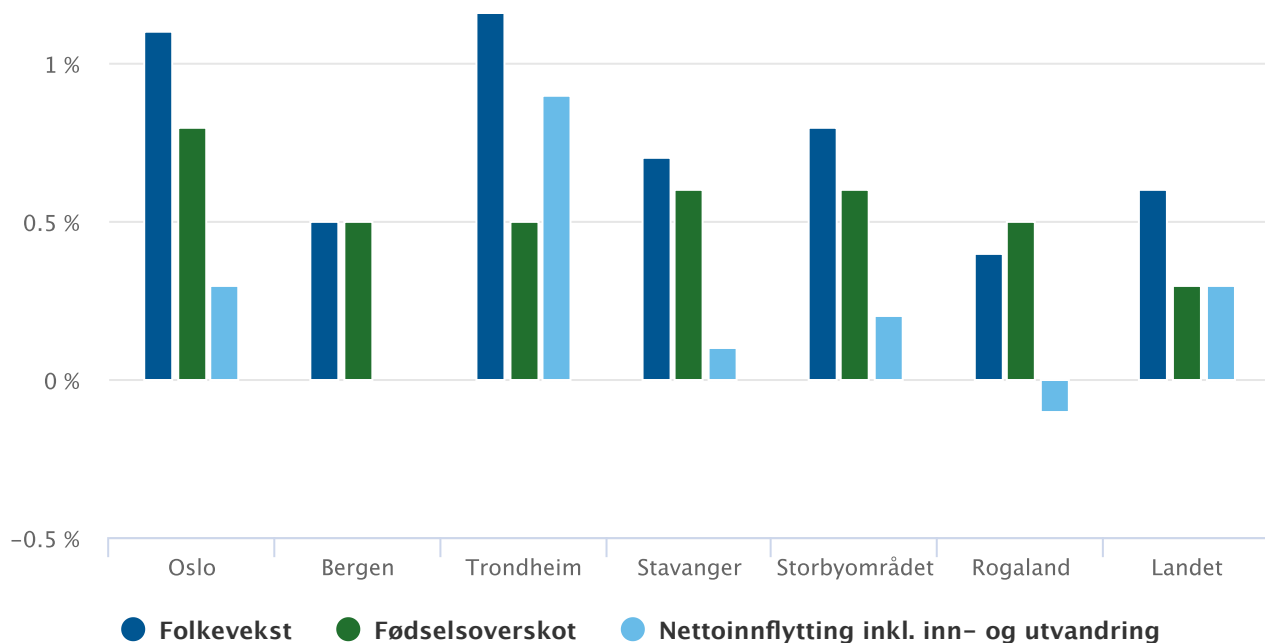
Figur 2.4 Boligbygging i Stavanger 1965-2018

Svak utvikling i boligmarkedet gir lav boligbygging på grunn av relativt lav etterspørsel. Den svake utviklingen gjør at flere boligprosjekter har stått på vent, og det er forventet god kapasitet i planlagt boligreserve.

Befolkningsutvikling

Befolkningsveksten i Norge er lav på grunn av redusert innvandring, som først og fremst henger sammen med lav arbeidsinnvandring fra EU-området. Rogaland hadde i 2018 lavere befolkningsvekst enn landet for øvrig, til tross for solide fødselsoverskudd. Den svake befolkningsutviklingen skyldes netto innenlandsk utflytting til andre fylker i Norge.

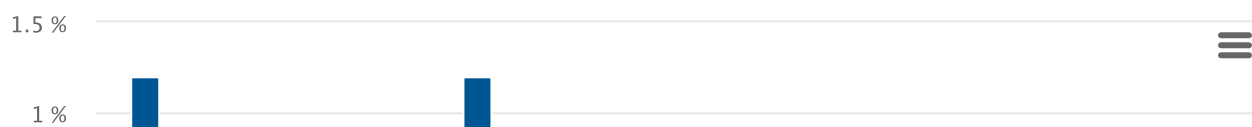
De andre storbyene preges også av lav innvandring og lav netto innenlandsk innflytting. Stavanger hadde en befolkningsvekst på 0,7 % i 2018.

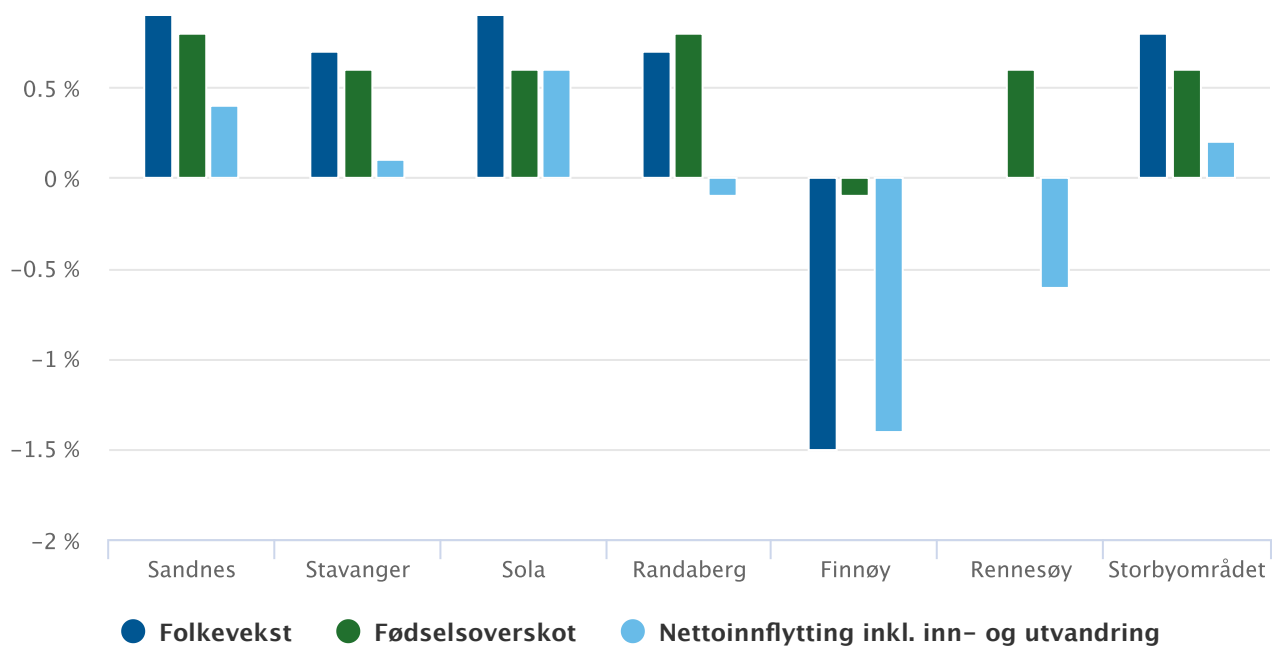

Figur 2.5 Befolkningsutvikling i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Storbyområdet, Rogaland og landet.

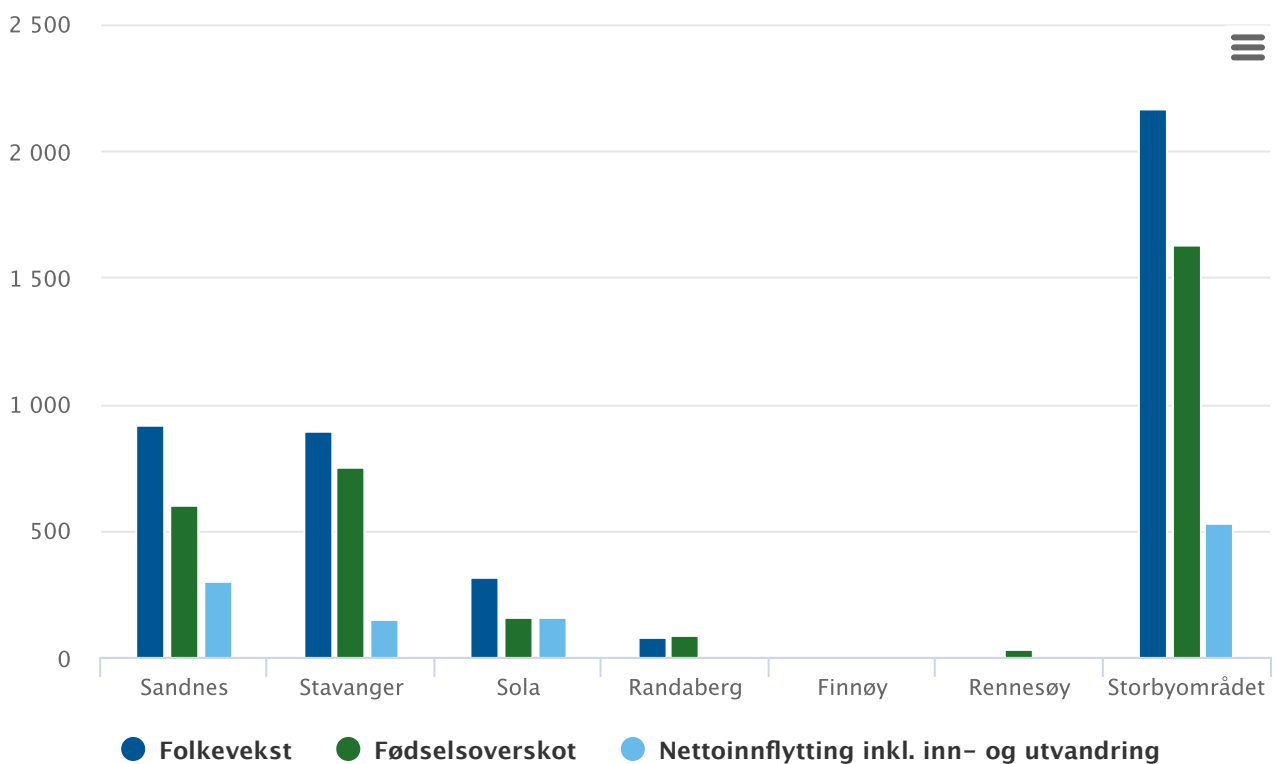
Storbyområdet, her definert som Stavanger, Sandes, Sola, Randaberg, Rennesøy og Finnøy, har igjen en befolkningsvekst som ligger over landet for øvrig, men veksten er lavere enn før oljedturen. Befolkningsveksten er i hovedsak basert på fødselsoverskudd. Netto tilflytting utgjorde bare 0,2 %, og henger hovedsakelig sammen med innvandring. Storbyområdet hadde imidlertid en liten netto innenlandsk innflytting, for første gang siden 2006.

I Storbyområdet for øvrig, er det fortsatt Sola og Sandnes som vokser mest. Begge disse kommunene hadde en vekst på om lag 1,2 %.

Figur 2.6 Prosentvis endring i fødselsoverskudd, netto innflytting og folkevekst, Storbyområdet er definert som summen av Stavanger, Sandnes, Randaberg og Sola

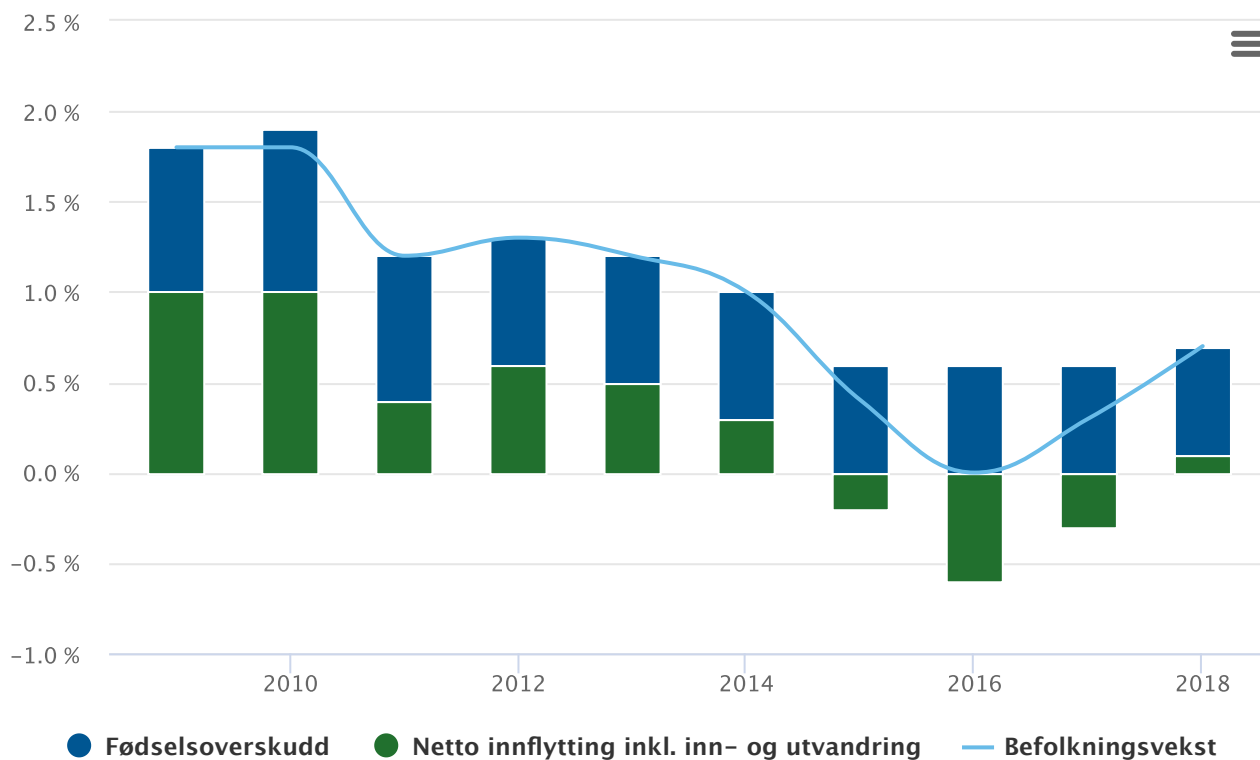

Figur 2.7: Folkeveksten i absolutte tall, Storbyområdet er definert som summen av Stavanger, Sandnes, Randaberg og Sola

I Sandnes var det først og fremst fødselsoverskuddet som forklarte veksten. I Sola var veksten jevnt fordelt mellom innflytting og fødselsoverskudd. Finnøy og Rennesøy opplever fortsatt netto utflytting. I Finnøy har dette gitt en relativt stor befolkningsnedgang i 2018 på nær 1,5 %. Finnøy er eneste kommunen i Storbyområdet med fødselsunderskudd.

Per 1. januar 2019 var det 134 037 innbyggere i Stavanger kommune. Befolkningsveksten var på 897 innbyggere, eller 0,7 % på et år. Dette er en nedgang fra 1,0 % i 2017. I 2018 var veksten på 0,2 % (1101 innbyggere).

tilsvarende 0,7 %. Det er en bedring fra veksten i 2017 som var på 0,3 % og 410 innbyggere.

Figur 2.8 Fødselsoverskudd, netto innflytting inkl. inn- og utvandring og befolkevekst i Stavanger fra 2009 til 2018

Bedringen i befolkningsveksten henger sammen med økt netto innvandring og lavere netto innenlandsk utflytting. Fødselsoverskuddet gikk noe ned.

Befolkningsveksten var særlig sterk i aldersgruppen 20-24 år, med over 5 % vekst. Sannsynligvis henger dette sammen med at studenter fikk tilbud om gratis busskort, ved å melde flytting til Stavanger kommune. 1004 studenter har meldt flytting og dermed fått gratis busskort i ett studieår.

Befolkningsveksten utenom aldersgruppen 20-24 ble på om lag 0,4 %, og det er som i 2017. Høyere sysselsettingsvekst i 2018 gir seg først og fremst utslag i høyere sysselsettingsandel i befolkningen, spesielt for unge voksne mellom 25-34 år.

Den øvrige aldersfordelte veksten i Stavanger preges av nedgang i de yngre aldersgruppe, og fortsatt vekst i de eldre aldersgruppene. Når det gjelder barn, ble nedgangen sterkest for 0-4 åringer med hele 2 % reduksjon. Aldersgruppen 5-9 år ble, også som forventet, redusert. Aldersgruppen 10-14 år har ennå god vekst, og det henger sammen med barnetallene fra 2007 til 2011.

Antall unge voksne i alderen 25-34 år avtar fortsatt, men noe mindre enn i tidligere år. I 2018 ble reduksjonen i denne aldersgruppen på 1,6 %. De eldre aldersgruppene vokser fortsatt mest, og veksten er på hele 3 % for aldersgruppene over 65 år.

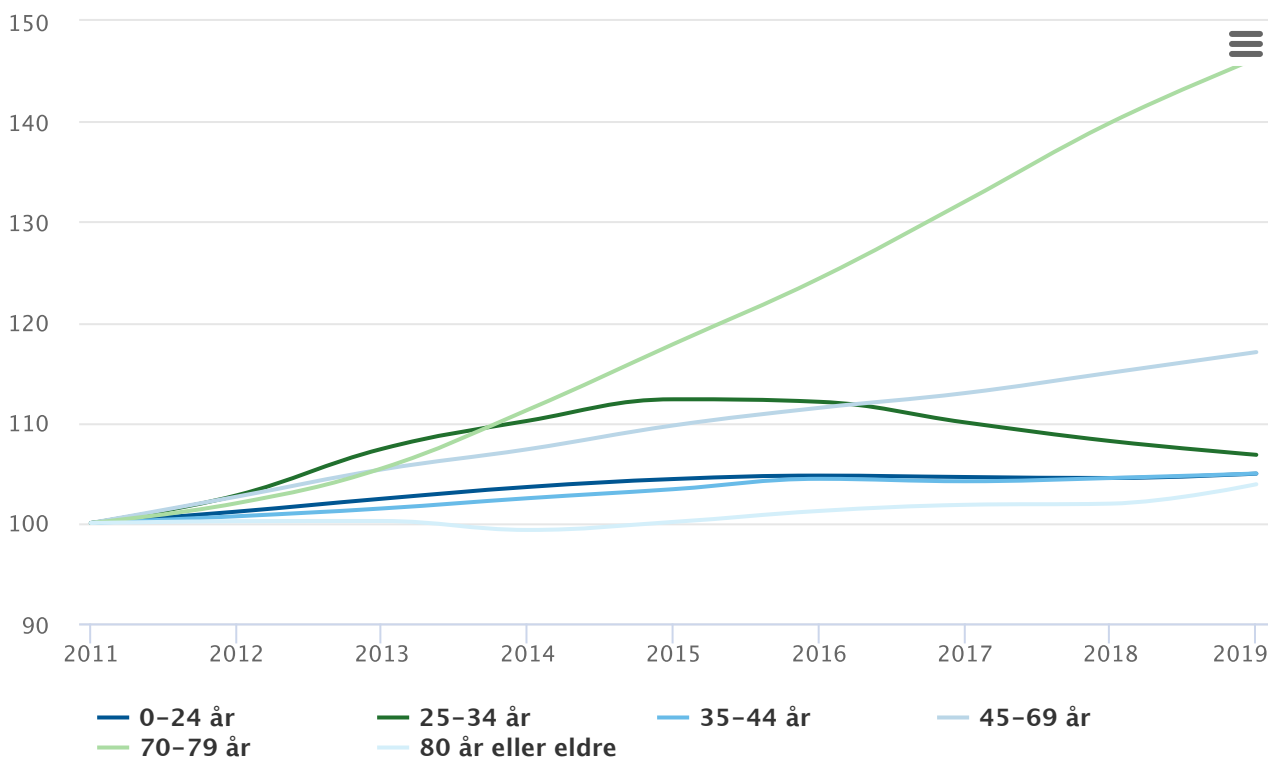
Svak befolkningsutvikling – en regional problemstilling

En aldrende befolkning er ikke en spesifikk problemstilling for Stavanger. Hele Storbyområdet opplever en generell nedgang i antall unge voksne, og en sterk vekst i de eldre aldersklassene.

Regionen har opplevd en sterk arbeidsplassvekst siste år, og særlig siste halvår. Den lave innvandringen gir

imidlertid en situasjon der kommunen trenger langt høyere innenlandsk tilflytting, for å dekke behovet for blant annet arbeidskraft.

Befolkningsutvikling i Storbyområdet vil være utfordrende. Figuren under viser indeksert vekst av ulike aldergrupper i storbyområdet.

Figur 2.9: Befolkningsutvikling i Storbyområdet

Utviklingen i antall unge voksne mellom 25-34 år er særlig svak, og aldersgruppen 70-79 år vokser sterkt. Antall eldre som er 80 år og eldre er fortsatt ganske stabilt, men dette er en aldersgruppe som vil vokse sterkt framover om 3-4 år.

Indikatorer for måloppnåelse

Utviklingen i sysselsettingen var positiv i året som gikk. Boligbyggingen ble på 420 boliger i 2018 og det er en økning på 49 boliger fra 2017. Befolkningsveksten ble positiv og vesentlig høyere enn i 2017. Fødselsoverskuddet var på 0,6 % og samme nivå som i fjor. Netto innflytting var på 0,1 %, mens i 2017 hadde man netto utflytting på 0,3 %.

Mål: Tilrettelegge for næringsutvikling og flere arbeidsplasser			
Indikator:	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Antall sysselsatte i Stavanger	Vekst	0,6 %	2,7 %
Antall arbeidsplasser i Stavanger	Vekst	429	*
*			

Tall ikke lenger tilgjengelig

Mål: Tilrettelegge for næringsutvikling og flere arbeidsplasser

Mål: Tilby et tilstrekkelig antall boliger i gode bomiljø for alle			
Indikator:	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Boligbygging i andel av årlig byggeprognose	100 % av byggeprognosen	110 %	89 %

Mål: Befolkningsvekst			
Indikator:	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Netto befolkningsvekst	1 % økning per år	0,3 %	0,7 %
- Netto innflytting (Summen av innenlandsk og utenlandsk)		-0,3 %	0,1 %
- Fødseloverskudd		0,6 %	0,6 %

2.3 Velferd og folkehelse

Områderettet innsats for å styrke folkehelsen

Stavanger kommune har videreført folkehelsesatsingen i tråd med *Det gode liv i Stavanger*, plan for folkehelsearbeidet 2013-2029.

Plan for områdesatsing i Storhaug bydel 2018-2024 (kommunalutvalget [sak 48/18](#) (<http://opengov.cloudapp.net/Meetings/STAVANGER/Meetings/Details/690835?agendaItemId=214852>)) og tilhørende handlingsplan er vedtatt (kommunalutvalget [sak 97/18](#) (<http://opengov.cloudapp.net/Meetings/STAVANGER/Meetings/Details/690873?agendaItemId=217982>)). Det skal satses på tre felt; *Inkludering ved tidlig innsats*, *Gode bo- og nærmiljøer* og *Sosialt entreprenørskap – nye veier til arbeid og velferd*. Det er igangsatt en rekke delprosjekter som ledd i satsingen. Helsestasjon- og skolehelsetjenesten er styrket. I tillegg er det startet et arbeid for å kartlegge eksisterende tilbud om støtte og veiledning i foreldrerollen. Det er gjennomført flere oppgraderinger av uterom, og det er gitt nærmiljøtilskudd til ulike beboerinitierte tiltak.

Sosialt entreprenørskap

Stavanger kommune har inngått et samarbeid med Tøyen Unlimited, en nabolagsinkubator som støtter lokale ildsjeler med innovative idéer til hvordan sosiale utfordringer kan løses gjennom sosialt entreprenørskap, om å etablere et tilsvarende tilbud på Storhaug. Storhaug Unlimited skal støtte kreative ildsjeler som har tanker om hvordan utfordringer i nærmiljøet kan løses. NORCE (Norwegian Research Centre AS) har fått i oppdrag gjennom følgeforskning som metode å studere områdesatsingen.

Bystyret vedtok i desember 2016 at det skal gjennomføres et områdeløft i Hillevåg i perioden 2017-2020. Stavanger kommune fikk utarbeidet en sosiokulturell stedsanalyse i mai 2018, og planen for områdeløftet for 2018- 2020 ble vedtatt i desember 2018, jf. Kommunalutvalget [sak 100/18](#) (<http://opengov.cloudapp.net/Meetings/STAVANGER/Meetings/Details/690879?agendaItemId=218080>). Det skal satses på tre felt; *Gode bo- og nærmiljøer*, *Medborgerskap* og *Barn og unge*. Ulike tiltak er

satt i gang og aktører i Hillevåg er invitert med i prosessen.

Barns levekår

Barns levekår og omgivelser i oppveksten påvirker blant annet utdanningsløp og yrkesmuligheter senere i livet, som igjen påvirker helsen. Utdanningsnivå er identifisert som en av de viktigste bakenforliggende faktorene for helseatferd. Stavanger kommune har fortsatt å prioritere tidlig innsats blant barn og unge for å sikre innbyggernes velferd og folkehelse. Tiltak for å sikre at barn og unge kommer ut av grunnskolen med gode forutsetninger for å gjennomføre videregående opplæring er høyt prioritert.

Barnefattigdommen i Stavanger har økt de siste årene, også i 2018. Det er viktig å iverksette både tiltak for å støtte barna og tiltak for å få foreldrene i jobb. Gjennom oppfølging av tiltaksplanen «*Barn vil være med!*» har Stavanger kommune iverksatt en rekke kompenserende tiltak som skal gi barn i en vanskelig livssituasjon bedre muligheter til å delta og bidra i fellesskapet på lik linje med andre barn. I 2018 ble planen revidert og fremlagt for politisk behandling ved årsskiftet, jf. [sak 82/18](http://opengov.cloudapp.net/Meetings/STAVANGER/Meetings/Details/691048?agendaItemId=218315) som ble behandlet i kommunalstyret for levekår.

Helsetilstand i endring

Både endringer i sykdomsbildet og hvor mange det gjelder, stiller kommunen overfor nye utfordringer knyttet til kompetansebehov og tjenestetilpasning. Kommunen er fortsatt i et paradigmeskifte som handler om å snu måten å jobbe på slik at brukernes egne ressurser i større grad mobiliseres. Leve HELE LIVET satsingen er videreutviklet til å gjelde alle innbyggere i Stavanger kommune uavhengig av alder, funksjonsnivå og diagnose. Spesielt har dette betydning for personer med psykiske lidelser, rusmiddelavhengighet og utviklingshemming.

Nye arbeidsmåter ble tatt i bruk for å fremme helse og forebygge sykdom. For å nå ut til flere innbyggere tidligere i forløpet ble det gjort en dreining fra individuell oppfølging mot gruppetilbud. Åpne- og lavterskeltilbud har bidratt til at flere innbyggere har fått kompetanse om hvordan ivareta egen helse. I recovery-orientert praksis¹ er målet at den enkelte kan leve et meningsfylt liv til tross for begrensningene sykdom kan forårsake, ble implementert i flere virksomhetsområder innen rus og psykisk helse. I 2018 ble det arbeidet med boligsosial handlingsplan som inneholder en rekke tiltak for å møte brukernes behov for tilrettelagt boligtilbud. Omstillingsprogram for hjemmebaserte tjenester hadde stor aktivitet i 2018. Programmet skal legge til rette for en fremtidsrettet hjemmetjeneste som skal bidra til at flest mulig har et aktivt liv og klarer seg best mulig. Programmet har fire innsatsområder: Organisering og arbeidsdeling, nye arbeidsformer, kompetanse og ledelse. Det er en positiv utvikling hvor andelen innbyggere over 80 år som klarer seg uten kommunale tjenester fortsatt øker.

Indikatorer for måloppnåelse

Barnehage, skole og oppveksttjenestene for øvrig skal ruste barn og unge til å bli aktive og skapende deltakere i samfunns- og arbeidsliv. Med et høyt gjennomsnittlig utdanningsnivå i foreldregruppen har barn og unge i Stavanger gode forutsetninger for å oppnå faglige resultater over landsgjennomsnittet. Stavanger har derfor et mål om at resultatene på nasjonale prøver skal være høyere enn landsgjennomsnittet på 50 poeng.

De sosiale ulikhetene har økt. Særlig bekymringsverdig er det at barn i familier med vedvarende lav inntekt har økt. Stavanger kommune iverksatte en rekke kompenserende tiltak som skal gi barn i en vanskelig livssituasjon bedre muligheter til å delta og bidra i fellesskapet på lik linje med andre barn.

Mål: Begrense klimagassutslippene *og omstille Stavanger til å bli et lavutslippssamfunn

Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Vekst i biltransport	0-vekst i personbiltransport	1,9 % reduksjon	3,1 % reduksjon **
Totalt energiforbruk (kWh/m ²) fra kommunale bygg	< 3 % vekst i energiforbruk per år	2,9 % reduksjon i reelt forbruk skoler	***
		1,4 % reduksjon i reelt forbruk barnehager	***
		6,2 % reduksjon i reelt forbruk kommunale sykehjem	***
		9,0 % reduksjon i reelt forbruk idrettsbygg	***
		6,7 % reduksjon i reelt forbruk bydelshus	***
CO2 tonn utslipp fra kommunale bygg	2 % reduksjon per år	4 % reduksjon i reelt forbruk	1 % reduksjon
*			
*og omstille Stavanger til å bli et lavutslippssamfunn, er en utvidelse av dette målet sammenlignet med årsrapporten for 2017.			
** Næringstransport i person- og varebiler telles som ordinære kjøretøy og inngår i tallene. Tunge kjøretøy er tatt ut. Dette er en uvektet indikator basert på tellepunkt i Stavanger, og gir ikke svar på oppnåelse av nullvekstmålet.			
***Totalt energiforbruk (kWh/m ²) fra kommunale bygg: Disse tallene ble hentet fra omstillingsprosjektet «Energiledelse» som pågikk fra 2012 til 2017. Tilsvarende måltall finnes ikke for 2018.			
Mål: Sikre god luftkvalitet i Stavanger*			

Mål: Begrense klimagassutslippene *og omstille Stavanger til å bli et lavutslippssamfunn	Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Overskridelse av nasjonal målsetning for bedre luftkvalitet		< 7 overskridelser per år	6 overskridelser	5 overskridelser
*				
*Tilvarende mål fra årsrapporten for 2017 var: Omstille Stavanger til å bli et lavutslippssamfunn				
Mål: Stimulere til fossilfri transportsektor og energi- og varmeløsninger	Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Reisevaner ved bruk av miljøvennlig transport		1 prosentpoeng forbedring per år for andel reisende med sykkel, kollektivt eller til fots.	*	*
*				
* Statistikk ikke tilgjengelig				

2.4 Klimarobust og attraktiv by

Klimavennlig by og klimatilpasning

Stavanger bystyre vedtok ny klima- og miljøplanen i november 2018, jf. [sak 104/18](#) (<http://opengov.cloudapp.net/Meetings/STAVANGER/Meetings/Details/690853?agendaItemId=217939>). Planen gir viktige føringer for planer og prosjekter som gjennomføres i Stavanger. FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn for all planlegging, og det er vedtatt mål om 80 % reduksjon i utslipp av klimagasser i Stavanger innen 2030, sammenlignet med utslippsnivået i 2015.

Klima- og miljøplanen 2018-2030 omhandler en rekke tema, og målsettinger, virkemidler og måleindikatorer for det respektive tema. En handlingsplan til klima- og miljøplanen er også utarbeidet og vedtatt av bystyret sammen med selve planen i sak 104/18.

Klimagassutslippene i Stavanger er i hovedsak knyttet til transport og bruk av fossil energi.

Energiltak

Handlingsplanen til Stavangers Klima- og miljøplan har en rekke tiltak for å redusere kommunes energibruk ytterligere. Mange av kommunens egne bygg er blitt tilknyttet Stavanger eiendom sin driftssentral, for å få kontroll

på varmestyring og driftstider på ventilasjonen. Trinn 3 av energitiltaksprosjektet, som har pågått siden 2015, er ferdigstilt i 2018 og virkningen av disse tiltakene vil få full effekt fra 2019.

Det ble også startet opp et prosjekt der muligheter for å etablere nærenergianlegg eksempelvis for fjernvarme i byområder som ligger utenfor kollektivtraseer, vurderes. Disse prosjektene skal bidra både til å redusere energibruk og klimautslipp. Innen stasjonær energi er disse områdeprosjektene viktige grep for å nå målet om 80 % reduksjon i klimautslippene innen 2030.

Transport

Gjennom arbeid med revisjon av kommuneplanens arealdel er det lagt vekt på innstramming av byutviklingsstrategien. Byutviklingsstrategien legger til rette for en enda tydeligere sammenheng mellom arealbruk og transport, og en byutvikling som støtter opp under nullvekstmålet og økte andeler miljøvennlig transport. Kommuneplanens arealdel ble lagt fram offentlig ettersyn i 2018, og vil bli klar for vedtak i 2019.

Det er arbeidet med flere planer som legger til rette for byutvikling i tråd med byutviklingsstrategien. Dette gjelder spesielt kommunedelplan for Stavanger sentrum som er klargjort for vedtak, samt områderegulering for Mariero. Kommunedelplan for Stavanger sentrum legger til rette for en utvikling av sentrum, som styrker tilgjengeligheten basert på miljøvennlig transport.

Det er innarbeidet retningslinjer for etablering av mobilitetspunkt i forslag til revidert arealdel i kommuneplanen og det er bestemmelse om dette i flere områdereguleringer. I tillegg er parkeringsbestemmelsene revidert med større fleksibilitet, slik at det er mulig å redusere parkeringskravet.

Tiltak finansiert gjennom bymiljøpakken

Bussveien Vaulen ble åpnet i juni og en rekke andre tiltak ble etablert. Ved Gausel skole er det gjennomført utbedringstiltak ved gangfeltene og kryssingspunktene, inklusiv belysning og siktforhold. Andre tiltak er transportkorridor vest Sømmevågen til Sola skole, sykkelkryssing med lyssignal på Grannessletta, gang- og sykkelvei på Viste, gang- og sykkelvei og veiutbedring Årsvollveien (Stangeland-Tjelta).

«Første generasjon» mindre sykkeltiltak ble ferdigstilt. Det ble gjort utbedringer på eksisterende sykkelveger langs hovedsykkelnettet. Tiltakene er blant annet forkjørregulering av gang- og sykkelveg over sideveger, breddeutvidelse ved undergang, siktutbedring mot undergang og å rette ut kurver på sykkelveg.

Det er også gjennomført utbedring av bilsperre og kantsteiner. Mange bilsperre står så nært hverandre at syklende med henger må gå av sykkelen for å komme gjennom. For høye kantsteiner er senket for å gjøre sykkelreisen mer komfortabel.

Bymiljøpakken for Nord-Jæren er i drift, og det brukes mye ressurser for planlegging og klargjøring av prosjekter for gående, syklende og kollektivtransport. De første tiltakene finansiert av bymiljøpakken er allerede etablert.

Reforhandling av byvekstavtalen startet i 2018, og dette arbeidet blir slutført med ny avtale i 2019. Bymiljøpakken har hatt en kostnadsgjennomgang av prosjektene som inngår i bussveien og transportkorridor vest. Denne gjennomgangen omfatter vurderinger for enklere og kostnadsbesparende løsninger i prosjektene.

Klimatilpasning

Klimatilpasning handler om hva som må gjøres for tilpasning til et klima i endring. For Stavanger dreier klimatilpasning seg primært om tilpasning til hyppigere og mer intens nedbør, havnivåstigning, stormflo og bølger.

«Vann i Stavanger – hovedplanen for vannforsyning, avløp, vannmiljø og overvann» er lagt ut til høring, jf. Kommunalstyret for miljø og utbygging [sak 114/18](http://opengov.cloudapp.net/Meetings/STAVANGER/Meetings/Details/686317?agendaltemId=215589) (<http://opengov.cloudapp.net/Meetings/STAVANGER/Meetings/Details/686317?agendaltemId=215589>). Klimatilpasning og overvannshåndteringer sentrale tema i planen. Sammen med veikartet fra Unalab – prosjektet (se [kapittel 8](http://arsrapport2018.stavanger.kommune.no/8-bymiljo-og-utbygging/#8-7-vann-og-avlop) (<http://arsrapport2018.stavanger.kommune.no/8-bymiljo-og-utbygging/#8-7-vann-og-avlop>)) Bymiljø og utbygging om vann og avløp), vil dette legge føringer for kommunens videre arbeid med å tilpasse seg et klima med mer og kraftigere nedbør.

Arealplanlegging er viktig i arbeidet med å forebygge fremtidige klimautfordringer. Stavanger kommune jobber med fastsetting av krav til flomsikring i form av bestemmelser og retningslinjer både i kommuneplanen, kommunedelplaner og reguleringsplaner.

Arbeidet med risiko- og sårbarhetsanalyse (KlimaROS) som følge av at togradersmålet ikke nås, er videreført og vil danne grunnlag for en klimatilpasningsstrategi, som er en forutsetning for kommunens første klimatilpasningsplan. Dette arbeidet koordineres med utarbeiding av et veikart for Stavanger som en klimatilpasset by i 2050.

Regionalplan for klimatilpasning i Rogaland ble igangsatt i 2018. Stavanger kommune deltar, både i styringsgruppen og prosjektgruppen, på vegne av de fire kommunene på Nord-Jæren. Videre deltar Stavanger kommune fortsatt i flere prosjekter for å håndtere konsekvenser av klimaendringer.

Indikatorer for måloppnåelse

Det er oppnådd reduksjon både i biltransporten og i CO² tonn utslipp fra kommunale bygg. Endring i CO² nivå henger sammen med endret volum og / eller utetemperatur. En reduksjon vil skyldes redusert volum og eller økt utetemperatur. En økning vil skyldes økt volum (nye bygg) og eller lavere utetemperatur.

Mål: Begrense klimagassutslippene *og omstille Stavanger til å bli et lavutslippssamfunn

Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Vekst i biltransport	0-vekst i personbiltransport	1,9 % reduksjon	3,1 % reduksjon **
Totalt energiforbruk (kWh/m ²) fra kommunale bygg	< 3 % vekst i energiforbruk per år	2,9 % reduksjon i reelt forbruk skoler	***
		1,4 % reduksjon i reelt forbruk barnehager	***
		6,2 % reduksjon i reelt forbruk kommunale sykehjem	***
		9,0 % reduksjon	

Mål: Begrense klimagassutslippene *og omstille Stavanger til å bli et lavutslippssamfunn		i reelt forbruk idrettsbygg	***
		6,7 % reduksjon i reelt forbruk bydelshus	***
CO2 tonn utslipp fra kommunale bygg	2 % reduksjon per år	4 % reduksjon i reelt forbruk	1 % reduksjon
*			
*og omstille Stavanger til å bli et lavutslippssamfunn, er en utvidelse av dette målet sammenlignet med årsrapporten for 2017.			
** Næringstransport i person- og varebiler telles som ordinære kjøretøy og inngår i tallene. Tunge kjøretøy er tatt ut. Dette er en uvektet indikator basert på tellepunkt i Stavanger, og gir ikke svar på oppnåelse av nullvekstmålet.			
***Totalt energiforbruk (kWh/m2) fra kommunale bygg: Disse tallene ble hentet fra omstillingsprosjektet «Energiledelse» som pågikk fra 2012 til 2017. Tilsvarende måltall finnes ikke for 2018.			
Mål: Sikre god luftkvalitet i Stavanger*			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Overskridelse av nasjonal målsetning for bedre luftkvalitet	< 7 overskridelser per år	6 overskridelser	5 overskridelser
*			
*Tilvarende mål fra årsrapporten for 2017 var: Omstille Stavanger til å bli et lavutslippssamfunn			
Mål: Stimulere til fossilfri transportsektor og energi- og varmeløsninger			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
	1 prosentpoeng forbedring		

Reisevaner ved bruk av miljøvennlig transport bli et lavutslippssamfunn	per år for andel reisende med sykkel, kollektivt eller til fots.	*	*
* Statistikk ikke tilgjengelig			

2.5 Handlekraftig og innovativ organisasjon

Kommunereformen – etablering av nye Stavanger

Kommunene Finnøy, Rennesøy og Stavanger skal slås sammen til en ny kommune fra 1. januar 2020. I 2018 har fellesnemnda etablert et program med 18 prosjekt som har utredet og planlagt hvordan de tre kommunene skal slå seg sammen, og hvordan tjenestetilbudet kan harmoniseres når nye Stavanger kommune etableres. Stavanger kommune har bidratt med betydelige ressurser for å få gjennomført oppdragene fra fellesnemnda.

I arbeidet med å utvikle den nye kommunen har det vært behov for å bygge opp et nytt, felles kunnskapsgrunnlag. Det er utarbeidet framtidsscenerier for den nye kommunen. Disse inngår i grunnlaget for kommuneplanens samfunnsdel og andre nye Stavanger-prosjekter. En bred medvirkningsprosess med innbyggere, frivillige organisasjoner, næringsliv, politikere og ansatte i de tre kommunene er gjennomført.

Etableringen av den nye kommunen er en anledning til å gjennomføre forbedringer og utvikle smarte og effektive løsninger. I harmoniseringsarbeidet har prosjektene prioritert forbedringsområder som skal startes opp eller gjennomføres i 2019. Forbedringstiltakene har blant annet som mål å gi økt tilgang til tjenester, bedre tjenestekvaliteten, optimalisere arbeidsprosesser og å forenkle og heve kvaliteten på systemer, rutiner og verktøy. Konkrete eksempler er utbedringer av barnehage- og SFO-opptak, etablering av innbyggertorg, innføring av chatbot/digital medarbeider som svarer på spørsmål om kommunens tjenester og tilbud hele døgnet, forbedret tilskuddsforvaltning og forenkling av gebyrhåndteringen.

Organisering og samhandling

Ny hovedmodell for Stavanger kommune ble iverksatt ved årets begynnelse. Hensikten var mer oppmerksomhet på strategisk lederskap, utvikling og omstilling, internkontroll og effektiv drift i tillegg til å styrke kommunens regionale og nasjonale rolle. Videre er ledelsesprinsipper, med rammer og forutsetninger for god ledelse, utviklet.

Kompetente og engasjerte medarbeidere

Kommunen har behov for kompetente og engasjerte medarbeider for å møte framtidens utfordringer. Stipend til ansatte for å gjennomføre etter- og videreutdanning, kvalifiseringstiltak rettet mot ufaglærte arbeidstakere på vei til fagbrev, er noen av virkemidlene som er brukt. For å bedre tilgangen på sykepleiere og barnehagelærere, tildeles det også stipend til å gjennomføre bachelorutdanning innen disse fagfeltene. Noen få medarbeider gjennomfører doktorgradsutdanning i kommunens regi. Forskingen doktorgradsstudentene gjennomfører gir kommunen viktig kunnskap til bruk i tjenesteutviklingen.

Innovasjon

Innovasjon er å fornye eller lage noe nytt, nyttig og nyttiggjort med verdi for innbyggerne, virksomhetene og samfunnet. Innovative løsninger, i form av ny praksis, ny tjeneste eller nye former for samarbeid, utvikles gjerne sammen med innbyggere, næringsliv og frivillige. Samskaping og nye måter å samarbeide på er sentralt.

Det pågår et omfattende innovasjonsarbeid i kommunen, og noen av prosjektene strekker seg over flere år. Dette viser at innovasjon kan anta ulike former og skapes på forskjellige måter. Administrasjonsutvalget tildelte i [sak 8/18](#) (<http://opengov.cloudapp.net/Meetings/STAVANGER/Meetings/Details/691068?agendaItemId=213920>) kommunale innovasjons- og utviklingsmidler til 7 prosjekt for 2018. Stavanger fikk også midler fra Fylkesmannen i 2018 til videreføring av to pågående innovasjons- og fornyingsprosjekt. Stavangers testing av den nye anskaffelsesprosedyren innovasjonspartnerskap, har resultert i at kommunen har inngått partnerskapskontrakter med to leverandører.

Digitalisering

Stavanger kommune deltar i flere nasjonale prosjekter som skal bidra til nye felles innbyggertjenester. Det er tatt i bruk ulike digitale løsninger for å forenkle og forbedre både innbyggernes kontakt med kommunen og arbeidsprosesser internt i kommunen.

Arbeidet med automatisering og robotisering er videreført ved at regelstyrte og repetitive oppgaver blir kartlagt og klargjort for digitalisering.

Digi Rogaland, som er et samarbeid om å ta i bruk digitale verktøy for å gi bedre tjenester til innbygger og næringsliv, er etablert. Stavanger kommune er sekretariat for kommunene i Rogaland. Samarbeidet skal bidra til deling og gjenbruk av ressurser, i tillegg til å ha oppmerksomhet på gevinstrealisering og prosessforbedring. Ambisjonen er at innbyggerne skal oppleve at kommunenes digitale løsninger er lik på tvers av kommunegrensene.

Verdibevaring av bygninger, uteareal og veier

Verdibevaring inkluderer både vedlikehold og rehabilitering av bygningsmasse, utearealer ved formålsbyggene, kommunale vier, ledningsnett, pumpestasjoner og historiske bygg og eiendommer.

Satsningen på verdibevarende vedlikehold av kommunens bygg er videreført. På tross av at ordningen med statlige stimuleringsmidler er falt bort, er nivået på vedlikeholdsetterslepet omtrent stabilt. Belysning har hatt oppmerksomhet i året som gikk, og det er gjennomført en satsing på LED-belysning i bygg. Tilbakemeldingene fra brukerne av byggene er positive, og energiforbruket er redusert.

Vedlikehold av utearealer ved barnehager, skoler og andre formålsbygg er gjennomført innenfor gjeldende rammer, og konsentrert om å løse de mest prekære utfordringene. Volumet på asfaltering ble generelt løftet noe i forhold til grunnbevilgningen foregående år. Dette har ført til at kommunen klarer å holde tritt med den løpende slitasjen, men det mangler ennå ressurser til å ta igjen tidligere års etterslep.

For å sikre en god forvaltning må det foretas tilstrekkelig fornying av disse anleggene. I dag vurderes behovet for bærekraftig fornyelse til å være 1 % av ledningsanleggene per år, og det tilsvarer en forventet levetid på 100 år. I 2018 ble 0,86 % av vannledningene og 1,0 % av avløpsledningene skiftet ut.

Hovedtiltakene for å redusere vannforbruket er soneinndeling, økt innsats på soneovervåkning, lekkasjelytting og rask utbedring av lekkasjer. Dette har gitt gode resultat, og vannforbruket ble 17,5 mill. m³. Dette på tross av en tørr sommer med stort vanningsbehov, og en kald vinter med frost-tapping for å unngå at ledninger frøs.

Det pågår fortsatt arbeid med kartlegging av bygningsmassen for historiske bygg og eiendommer. Tjenesteutviklingsprosjekt med tanke på harmonisering av arbeid knyttet til historiske bygg på Rennesøy og Finnøy, særlig kirkebygg sammen med Kirkelig fellesråd, er startet opp. Jevnlig samarbeid i form av to årlige møter, for å gå gjennom framtidige prosjekt sammen med Kirkelig fellesråd er satt i gang. Tema i disse møtene er forarbeid til handlings- og økonomiplanen med oppmerksomhet på prosjektenes fremdrift, kostnader og løsninger.

Det er arbeidet mye med Nylund skole. Selv om fargevalget fikk mest oppmerksomhet i media, er det gjennomføringen av arbeidet rådmannen har hatt mest søkelys på. Det er også gjennomført prosjekter knyttet til Valbergtårnet, Kongsgata og sikringsarbeider på Hermetikkmuseet og Nedre Strandgate 21. Holmegegenes er pekt ut som et pilotprosjekt for å utvikle vedlikeholdsrutiner og FDV-dokumenter, som er tilpasset historiske bygg.

Beredskap og samfunnssikkerhet

Det er satt i gang et omfattende arbeid med å revidere og samordne Stavanger kommunes helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse (HROS) med tilsvarende analyser fra Rennesøy og Finnøy. For å møte det stadig mer komplekse utfordrings- og trusselbildet kommunen står overfor, er kompetansen innen cybersikkerhetsarbeid og kriminalitetsforebyggende arbeid styrket.

Regionalt og nasjonalt samarbeid

Robust, regionalt samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid er avhengig av at en rekke statlige og private etater og organisasjoner samarbeider og er koordinerte. Stavanger kommunes Samvirkesenter under *The Tall Ships Races* 2018, er et eksempel på regionalt samvirke.

Storbyene, Oslo, Bergen og Stavanger deltar sammen i EU-prosjektet MEREPUV¹, og i den forbindelse analyserer Stavanger kommune hvilke konsekvenser bortfall av strøm kan ha for elektronisk kommunikasjon.

Internkontroll

Internkontroll er en forutsetning for god styring, kvalitet, måloppnåelse, læring og effektiv ressursbruk. Risikostyring i form av å identifisere, vurdere, håndtere og følge opp hendelser som kan påvirke måloppnåelsen negativt, er også en viktig del av internkontrollen. Internkontroll inngår i kommunens virksomhetsstyring.

Arbeidet med å implementere digital løsning for virksomhetsstyring og digital løsning for rapportering av avvik og forbedring pågår. Implementering av de digitale løsningene forventes å bidra til mer helhetlig og bedre koordinert arbeid med internkontroll.

Stavanger deltar i Storbyforskningsprosjektet om internkontroll i storbyene, som ledes av Bergen kommune. Prosjektet er i slutfasen. Når prosjektrapporten foreligger, vil den inngå i grunnlaget for videreutviklingen av internkontrollen i Stavanger kommune.

Ny og mer omfattende bestemmelse om internkontroll er en viktig del av ny kommunelov, som trer i kraft i løpet av 2019. Ny kommunelov vil også gi føringer for den pågående videreutviklingen av kommunens helhetlige internkontroll.

Indikatorer for måloppnåelse

Sykefraværet viser en liten økning på 0,1 prosentpoeng. Andelen heltidsansatte er stabil. Både antall rapporterte avvik og andel avvik som er saksbehandlet viser en reduksjon.

Resultatene for flere av indikatorene for god teknisk standard er stabile. Det er bedring når det gjelder fornyingstakt vann- og avløpsnett. Noen færre bygg er tilstandsvurdert. Vannforbruket øker noe.

Netto driftsresultat ble på 2,3 % som er lavere enn det langsiktige målet på 3 %. Det ble likevel betydelig bedre enn det budsjetterte driftsresultatet på 0,4 %. Egenfinansiering av investeringer over målet på 50 % og gjeldsgraden er redusert. Mer informasjon om kommunes økonomi finnes i [kapittel 3](http://arsrapport2018.stavanger.kommune.no/3-okonomisk-resultat/) (<http://arsrapport2018.stavanger.kommune.no/3-okonomisk-resultat/>).

Mål: God utnyttelse av arbeidskraft			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Sykefraværet i organisasjonen	< 6 %	8,2 %	8,3 %
Andel heltidsansatte i Stavanger kommune	80 %	72 %	72 %
Mål: Kompetente og engasjerte medarbeidere			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Ansattes engasjement*	> 70 %	75 %	
De ansattes opplevelse av organisasjonens gjennomføringsevne*	> 70 %	74 %	
Helhetlig brukertilfredshet målt i brukerundersøkelser**	> 70 %	> 70 %	
Andel ansatte som har registrert sin kompetanse i lønns- og personalsystemet **	100 %	48 %	43 %
*Det ble ikke gjennomført medarbeiderundersøkelse i 2018.			
** Se kapittel 11: Statistikk for mer om bruker-undersøkelser			
*** Ny indikator i årsrapporten for 2018. Reduksjonen fra 2017 til 2018 henger sammen med at alle stillinger, også korttidsvikarer er overført til denne modulen i 2018.			
Mål: Forbedret medlekkultur*			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Antall rapporterte avvik	> 3 prosentpoeng økning per år	20,3 prosentpoeng økning**	16 % økning

Mål: God utnyttelse av arbeidskraft	100 % behandling av innrapporterte avvik	78%***	72 % ****
Andel avvik som er saksbehandlet			
*			
* Tilvarende mål fra årsrapporten for 2017 var: Forbedret varslingskultur			
** Økningen i rapporterte avvik i 2016 var svært liten, og det forklarer den store veksten i prosent i 2017			
***Resultatet for 2017 er korrigert, siden det er behandlet flere avvik etter at årsrapporten 2017 var ferdig.			
****Resultatet er ikke endelig, siden det fortsatt er avvik fra 2018 som er under behandling.			

Mål: God teknisk standard på kommunale bygg og anlegg			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Registrert tilstandsgrad barnehage	Gjennomsnitt: Tilstandsgrad 1	1	1
Registrert tilstandsgrad skole	Gjennomsnitt: Tilstandsgrad 1	1,1	1,1
Registrert tilstandsgrad institusjoner	Gjennomsnitt: Tilstandsgrad 1	1,4	1,4
Vedlikeholdsetterslepet	0 prosentvis vekst i vedlikeholdsetterslepet	10 % reduksjon	Stabilt i 2018
Fornyelsestakt vann- og avløpsnett	> 1 % per år	0,56 % av vannledningene og 0,83 % av avløpsledningene ble skiftet ut	0,86% av vannledningene og 1,0% av avløpsledningene ble skiftet ut

Mål: Langsiktig forvaltning			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Middels Holte-sats barnehage	100 % av alle bygg i	*	*

Mål: God utnyttelse av arbeidskraft	formålskategorien		
Middels Holte-sats skole	100 % av alle bygg i formålskategorien	*	*
Middels Holte-sats institusjoner	100 % av alle bygg i formålskategorien	*	*
*			
*Data er ikke tilgjengelig.			
Mål: Tilstrekkelig dokumentasjon av tilstanden til kommunens bygg og anlegg			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Tilstandsvurderte bygg per år	> 140 tilstandsvurderte bygg per år	776 bygg er tilstandskartlagt (Multimap-kartlegging)	768 bygg er tilstandskartlagt (Multimap-kartlegging)
Mål: Smarte løsninger for å minimalisere vedlikeholdsbehovet på kommunens bygg og anlegg			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Vannforbruk	< 17 mill. m3 i 2022	17,1 mill. m3	17,5 mill. m3
Mål: Opprettholde det økonomiske handlingsrommet			
Indikator	Målsetning	Resultat 2017	Resultat 2018
Netto driftsresultat	3 %	4,4 %	2,3 %
Egenfinansiering av investeringer	> 50 %	63 %	72 %
Gjeldsgrad	< 60 %	62 %	61 %